

REGÉLO.

Pesten vasárnap marczius 13^{kán} 1836.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csütörtökön. Fél évi díjja helyben képekkel 5 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben. Budapestiek évnegyedenként is válthatnak példányt. A' folyóiratnak egyes száma, vagy képe 12 kr. p.p.

ORSZÁG- 'S NÉPISMERTETÉS.

E g e r

1827-dik évtől fogva.

(Az egri lyceum térének rajzával.)

1827-dik év auguszt. 26-ik napjának délutánja lön Egerre nézve azon siralmas időpont, mellyben a' jeles kiterjedésű érseki városnak egyik szebb része lángba borulván, kevés óra alatt szél segítségével 130 épületnél több elégett, mellyek között nagy házak 's templomok is valának. A' patriarcha-érsek, ki székének elfoglalására a' következett szeptember 16-ik napjának alkonyán érkezett, szomorú pusztulásban lelé Eger városát; de forrott az ipar, 's több gazda a' romlás után házát szebbé 's nagyobbá sietett tenni, és Eger szemlátomást kezd vala szépülni. Hozzá járult a' nagy szorgalmú érsek igyekezete is, ki alig jött Egerbe, azonnal annak ápolásául gondolkozott; a' puszta várnak legkiesb fekvésű dombját feltöreté, 's azt élő fákkal és csemetékkal beültetvén calvaria-dombbá változtatá. Később azután egész vár, mellynek veszélyes gödrei betöltettek, mindenféle fákkal illően beültetették, 's benne a' keresztutnak statójai is felállítottak; a' homályos várboltozat megváltónak koporsójává készítettett-ki, 's jelenleg már a' várban minden élő szint visel.

Szinte kevéssel beiktatása után az érsek a' székes templom előtti veszedelmes, fásasztó és siklasztó disztelen partot is lefaragtatván, elébe diszes tornácot huzatott; majd az érseklak nyugoti alacson részét emelteté-föl, 's a' csinos emeletbe ritka jelességű képgyűjteményét helyezé.

Gyümölcsös időt élt az alatt 's ezután Eger, mivel szeretve tisztelt érseke együtt építkezék a' lakosokkal, kik között a' szent-ferenczi minorita-szerzetnek két évvel meghalálozott érdemes

provincialisa t. Egyed Cafetán, mint akkoron egri gvardian, igen is kitünt. Ezen lelkes igyekezetű atya szerzetének megégett nagy monostorát 's templomát olly pompássá tevé, hogy most már a' klasztróm, 's kivált az ékes tornyaival büszkélkedő egyház, a' tüzelőtti minorita-épülettől egészen különbözik. A' piac, hol a' mondott templom áll, majd minden részeiben mintegy újjá születék. De beljebb is, nevezetesen a' jeles diszű Spécz-ház a' város közepén — hol jelenleg 1833-dik évtől fogvást az egri casino tartja szállását — megnagyobbult, 's ennek általellenében a' Cisterciták leégett temploma és monostora is lassan felüdülni kezdé, 's eddig történt épüléseiből ítélve, méltán remélhetni, hogy az előtte álló tornácz kevesebb tekintetűvé váland.

Sietünk fő tárgyunkhoz. 1830-dik évben hirdeté-ki a' megyében a' patriarcha-érsek, hogy a' régi székes templom helyére egy nagyobb 's diszesesebb székes 's egyszersmind városi (parochialis) templomot kíván építtetni. Ezen dicséretes szándék kedvesen és kívánt sikerrel fogadtatván a' megyében, ugyan ezen évi novemberben a' régi templom bontatása el is kezdetett, 's már 1831-ki februar 16-kán a' székes templom fundamentoma ásaték, és már husvét előtt ugyan azon évben az építés elkezdetett.

Most már Eger ujulásának koronája a' napról napra feljebb vonuló székestemplom; mellynek a' mult évben már nagyobbára egész kivehető alakja meglátszék, 's egyebek között a' pesti építő Hild-nek nagy tehetségéről is bizonytságot tesz.

Képünk az egri lyceum térét, különösen pedig az új templomot diszes partján egész alkatában mutatja; általellenében a' halhatlan Esterházy püspök mive, az érseki lyceum áll. Középen az érseki lak fölemelt része látszik. Ezen épületnek az előtt egyebe nem volt, mint az alsó rész a' két szélen lévő filagoriákkal; de mellyek szintén alacsonyabbak valának. És ezen épület emeletében, vagy is hat szobában és egy tágas teremben, van a' patriarcha-érsek gazdag képűjteménye. *)

Mennyire ékesitendi azon templom Eger városát, nem szükség említeni. Az egri lyceum tére különben már csak az által is szépült, hogy a' templom előtt látszott 's lefaragott görbe part helyébe készült és déli oldalán volt négy ajtót elrejítő kő-fal építtetvén, több pinczegátorok, mellyek a' jeles téren kunyhóformában disztelenkedtek, most már azon kő-fal által megváltoztattak.

*) Erről különösen más időben szölanduuk.

A képen látszó sorompón által 's a templomhoz közel, az érseki residentiához tartozó kerttetszik-ki; valamint azon túl a belső residentia. Egyébiránt a képek tárgyai reggeli korban állanak, 's különösen a lyceum fél árnyékban.

Kriváni ut. (Végz.)

Elragadtatásunk özönében egy ideig merengvén, leültünk a legfőbb tetőre; Zázrivi nyaka körül leoldja a három itszés kulacsot, előveszi a turót 's kenyeret, — és ki kétli, hogy nagyon is jól esett sovány ebédünk? — Mig a falatozás tartott, kis jegyzőkönyvembe egy a dunántúli kerületben — hitesszegett galambja után — sópáncodó barátom számára vigasztalásul következő levelet tevék-fel:

Kedves barátom!

Most állok éltemben a legmagosabb helyen, éppen akkor, midőn a nap is legmagosabban ragyog fejem felett. Csak gondold! a Kriváncsupról, a k. t. felett 7893 lábnyira emelkedetten iron hozzád leveletem. Állásunk közt most legalább 7643 l. magosságnak különbsége van; mert ti a Duna túlpartján alig haladjátok-meg a k. tenger színét 250 lábbal. Mint sz. István templomának tornya Bécsben, úgy görbed éjszakra a Kriváncsup is. Hallottad tán már regélni azt, hogy a csupon alig férhet-el fekvé három ember. Barátom, ne hidd! — én helybeli tanúja vagyok mindennek, előttem mint egy 30 ölnyi hosszú 's némelly helyen 2 ölnyi széles tért látok elnyulva. Ennek főtornyulatján még most is — ámbár romlásnak indultan — áll azon fapyramis, mellyen fens. nádorunk ittlétekor zászló lobogott; a faléczeken sok bevéssett nevet olvashatni. Egy álló-helyről most Galliczia 's magyar ország nagy részét átlátom; képzelheted, milly benyomás reám nézve még a távul hevesi Mátrán is legeltethetni szemeimet. Az idő felséges, felhőnek sehol jelei sem látszanak; Liptó, Szepes és Galliczia némelly városait 's faluit nagyító-üvegen idézem-fel a magosba. Éjszakra a nagy Tátra kopár sziklasora áll előttem, mellyet a Krivántól többszáz öles irtóztató mélység különöz-el; ugyan azon, a több leírásból már ismeretes — két zöld-tó 's a mély völgyben a 3-dik fekszik. Ha itt ott a csupnak nyugoti vagy éjszaki szélére lépek, lehetetlen vissza nem borzadnom a setétképü mélységtől; hasamra kell tehát feküdnöm, 's így bátran nézek-le a meredt, sőt alám konyuló kőfalon; üregeket, hegynyilasokat látok; ezekben örökös hó nyugszik, 's hinnen kell, hogy oda a nap jóltevő sugarai soha sem hatottak. A holtak országa némább nem lehet, mint most a Krivántető; a mélység csendét is csak a Béla patak csörgése 's vad

kecskék füttyeik zavarják. Kár, hogy most havasi sasokat, pacsirtákat 's hörcsögöket a' sziklavilágnak ezen szomorú lakóit — nem láthatni! — Keletre a' magosan fekvő csorbai tóban 's még két kisebbben — mellyek hegytetőken vannak — tükrözi magát a' nap. Az egész Kriván kemény granitból áll. Én azt tartom, hogy századokkal ez előtt a' csup jóval magosabb és szélesb is volt; mert, ha a' déli — már nem olly meredt — oldalon letekintek, csak egymásra halmozott köveket látok; a' hegygyomorból — különös helyzetök szerint — nem emelkedhetének-fel, hanem felülről rohantak alá. Menyköcsapások, hóolvadás és szélveszek dühe — mit nem tehetnek?

Most Isten hozzád; légy vig addig is, míg a' természet szépségeit 's csudáit máskor elevenebb színekkel vagyok leírandó — barátod — V. I.

Mire leveletem végzém, a' nélkül, hogy epedő szomjúságunkat enyhíthettük volna, vége lett a' bornak is. — B. nem szól, veszélytelen helyre talál, leereszkedik a' csupról 3 lépésnyire, 's rövid idő alatt nálunk terem egy nagy darab fagyott hóval. Kedvünkre most senki sem tehetett jobban; a' felhozott fagyaltból evénk, és szomjúságunk tűrhetőbb lön. Szemeinket szüntelen a' körvidék gyönyörein futtatva 's belsőkben mintegy fentebben buzogva mint valaha! — majd népdalokat harsogtatánk, majd pedig lövöldözénk. A' puskapattanást — melly a' hig légben nem hangzott-el erősebben, mint két tenyér öszvecsapása — csend követte, 's csak 5 percz múlva visszhangoztak a' bérezek nem különben, mintha belsejeket ezer menykő járta volna-át ropogtató 's tompa bömböléssel. A' csup lábánál maradt utitársink kiáltási-hangjaikat tökélyesen felhallottuk; ők a' forrás tövénél tanyázva, nem látszának nagyobbaknak azon vadkecskéknél, mellyeket felülről a' völgyi pázsiton egy seregben újra látánk.

Egy óránál további merengésünk után a' természet varázsgyönyöreiben még végre a' „veres báron süvegem“-et daloltuk, 's zsebeinket Kriváncsupi granitkövecsekkel és a' fapyramis forgácsaival rakván-meg, lefelé kezdénk ballagni. M. ur régi aggódó gondolatja kinyilatkoztatását a' mikénti lemenésre nézve nem titkolható: 's „barátim — ugymond — fel, hiszem, szerencsésen jöttünk; de lementelünk előtt kétes eset áll!“ — Zázrivi, szokása szerint, mosolyra vonja száját, 's „neféljenek“-jét elbizottság hangjával számlálgatja, mintegy tudatni akarván velünk, milly bátor hős ő ott, hol más kislélkü: de alig haladánk 10 lépést, midőn mindünket a' háttal csuszás szükségére inte. Most okosabban mint előbb, a' veszélyesítő helyeket, hol csak lehetett, elmellőztük.

M. ur azonban — kiből előbb tán az előérzés szólt — félre-lép; véli, hogy sima ösvény nyílt előtte; — 's valóban! egy igen simán lefelé függő kőre jut; jobbról szikladarabokba ragaszkodik; de csak hamar észreveszi, hogy tovább nem, de vissza sem léphet. Mint kőszobor a sziklából kivágva áll ő mozdulatlanul; — végre félre tekint, belső szorultságának halavány színét már képér viseli, tekintete meredtebb lesz, szóra nem igen ügyel 's felel, majd pedig kezei 's lábai egyformán el kezdenek reszketni. — „Ez barátom, már nem tréfa! — szóllek hozzá — segíts magadon, ülj vagy feküdj-le.“ — „Lehetetlen! — viszonzá — ha helyemből elmozdulok, orromra bukom.“ — Zázrivi, ki már előbbre járt, e' közben visszatér; fejszével kőlépcsőt vág, azt M.-nek lába alá tartja, sőt egy mogorvát ágaskodva, neki kezet 's így csak hamar szabadulást is nyújt.

Mi a' dolgon — mint szokott lenni, ha a' kár kimarad — jót neveltünk. — M. ur pedig vagy vérszemet kapva érdekes esetén és kiszabadultán, vagy már nem egy könnyen félve nagyobb veszélyt, ezentúl mindig első volt a' leutazásban 's az elmaradtakkal szüntelen perelt. És F. ur kényes már arra, hogy ő lépte-meg előszer a' csupot, most a' forrásnál is előszer akart megjeleni; siet tehát nyakra-főre, 's éppen midőn M.-et kikerülendő volna, lába félrecsuszik, hanyatt terül ismét mint lisztes zsák, 's csuszik — csuszik a' sikos fűvön majd harmadfél ölnyi hosszan, míg lába egy kőhatárban fenn nem akad. — „Jaj nyakam! — felkiált ő — jaj!“ — Szegény, nyakát fájlalta, mi pedig — mi tagadás benne? — illy szép csuszamáson kaczagtunk. Zázrivi is örömet elröhintette volna magát; de ő azt tartá, hogy más szerencsétlen felebarátunkat kinevetni nem szép, nem szabad. A' fájdalom hamar elmúlt, 's csak utóbb tudtuk-meg, hogy F. ur csupa ijedtében jajolta nyakát, holott dereka fáj! — Ezen már Zázrivi is hangosan röhögött.

Önkáran megalázódtan szemes ügyeléssel lépegetett most F. ur; nem kívánt ő többé — főkép illy csuszamási elsőséget. — M. ur csipős szavakkal hánytá szemére hiú czélsását, mellyben dicsőséget keresve halált lelhetett volna! — 's egész uton kiméletlen ütögetvén hideg morálpálczájával a' megjámborultat, a' többek közt — ugymond — „tudja-e ön, mi van megírva sz. Lukácsnál a' 14. R. 11 vben?

Egy óra alatt leértünk a' csupról, 's forrás mellett nyújtózó társaink körébe sieténk. Ugy tetszett, mintha most a' viszonzatás öröme édesebb lett volna mint egyébkor — P. ugymond: „én talán több lelki szorongatást szenvedtem itt alatt, mint ti a' veszélyes uton; egész idegzetemet hideg borzadás nyilalta-át, midőn láttam, hogy többnyire a' bércz szélén 's néha olly szorulatokon másztok, hol lábai-

tok alatt borzasztó örvény nyiladozott.“ — Mi elbeszélünk minden felségest, mit egy Kriváncsup önthetett sziveinkbe. — J. ur alanti maradtát bánni kezdé, 's ezen méltó fájdalomát őszintébben két sorosánál — nem is soká titkolá.

De, hogy az időből — mert már délutáni harmadfél óra volt — ki ne fogyjunk, nyugvásunk csak addig tartott, míg a' forrás vizéből szomjúságunkat enyhíthetők. Leutunkat vigan léptük-meg. — M. és F. urak szünteleni csipős szavakkal illeték egymást; az, a' hosszú csuszásból, ez pedig a' reszketésből vonván bölcselkedéseit. Majd Zázrivi, ki — mivel már most a' borovicskás kulacsra rá volt szabadítva, azt uton-utfélen nyomorgatta, majd pedig B. ur lettek nevetség tárgya. Több vizsga után világra jött, hogy B. ur a' négy vadkecskét birkáknak azért szerette volna ismerni, hogy medvék ne lennének, — és medvéknek azért, hogy jelt adjon a' jókori futásra, vadkecskének pedig azért nem, nehogy azok megismertetésüket sejtve elszaladjanak, 's vége legyen az ideali szép zsákmánynak. Zázrivin még azon különöst tapasztaltuk, hogy tőle az áldott természet a' nevetés, vigyorgás és kaczagás (ha szabad mondani) mesteriségét megtagadta; ő — ha már ugy kellett meglenni — vagy csak szeliden mosolygott, vagy pedig rettenetes röhögésre fakadt.

Baráti enyelgéseink közt azonban szekerünkhez jutottunk. Janó — a' kocsis — emberül gondoskodott; míg lovai körulte legeltek, addig ő tüzet rakott 's főzte számunkra a' gulyáshust; egyéb panasza nem volt, minthogy pálinkája már délre elfogyott, 's azóta....! — P. ur, szegény Janónak — hogy reánk panasza ne lehessen — egy kiürült kulacsot azonnal megtölt boroskorsónkból; Zázrivinek sok nem kellett, mert belőle már ugy is a' pálinka szóllt; de azért az ivásban, míg csak győzte, Janóval tartott. Mi is hamar körülültük a' vasfazekat, 's mint szokás, ha az ember éhes, a' jó gulyáshus szakácsát érdemén felül magasztaltuk. A' jámbor Janó annyira örült szívében, hogy ki sem fejezhette magát, 's dicséretinket csak tompa röhentéseivel és esetlen vigyorgásaival volt képes elfogadni. — Több tréfás enyelgésünk közben M. urral, ki szokatlan szótlanúsága okául főfájásról panaszkodék, Janó befogott; alkonyati 6 órakor felültünk szekerünkre; 's mivel kocsisaink (ide értve már most Zázrivit is) jókedvük voltak, a' lovaknak jóformán vágatni kellett.

V E R É B.

H I R L E L Ő.

Aradon febrnar 29-kén szenderült által örök életre Dankó János megyei levéltárnok 's táblabíró, munkás életének 42-dik évében — mint megyénk pontos tisztviselője, hiv' érzésű barát, tudományos, 's tudományt terjesztő embertárs mindenkitől sajnáltatva.

K Ü L Ö N F É L E.

Egy magába tért zsugori fohászai. — Tündőve ülök itt, ha eddig kellemes is, de most borzasztó egyedüliségemben; csudálom a' kincsek sokaságát, mellyekhez zsarolással 's mások elnyomatásával juték; olvasom az élükre rakott aranyokat, a' számtalan huszasokat, a' pamatokban elrejtett bankókat, 's nem tudom, mi végre veszteglenek nálam. Gyermekeim nincs, atyám-fiai gazdagok, kik kincseimre nem szorulnak; és ha most meggondolom, hogy életennem lefolyt napjaiban kevés édeset izlelék, önmagamtól elvonván a' jobb falatokat 's élet kényelmeit; ha megfontolom, melly igaztalanul zsarolám embertársaimat, végső vagyonaiktól fosztván-meg őket sokszor; ha szigorúbban vizsgálom magamat, kénytelen vagyok így felelni: Istenemnek keveset tevék, hazám, felebarátim, 's magam javára pedig éppen semmit sem mivelék. E' gondolatra borzasztó hidegség futja végig idegeimet, 's rettegek szomorú pillanatokot vetvén a' visszaidézhetlen elmúltra; most látom, miként tévesztém-el nemes emberi rendeltetésemet. De magamba térek, habár későn is — mert 79. eltörülhetlen év nyomja roskadt vállaimat — és a' mi jót kelle mivelnem fokonyként életem eltűnt pályáján, azt most igyekszem kipótolni. Azért tudatom az egész világgal, hogy minden, ki lélekismeretesen állithatja általam okozott kárát, vagy elszegényedését, bátran folyamodjék hozzám, 's kára térítését kétszeresen veendő.

Hires uszók. A' Bregenzben űrkedő katonaságnak 8 legjobb uszója fogadást tett, hogy a' Boden taván keresztül egész Lindauig uszók, melly mintegy 6 órai távolság. Az uszást elkezdék 10 órakor, és 3 perczczel 3 óra előtt egy Tutaja nevű közkatona már a' lindau hiánál volt. 32 perczczel utána Czarovich hadnagy érkezék-be. A' többi hat csak fele utjáig uszhatott, hol csónakba szállott. A' szél nyugotról fujt, 's a' viz mérséklete 17 reaum. fok volt. Ez talán a' legnagyobb távolság, mellyet valaki, a' tengert kivéve, valaha átuszott. A' czélra ért két uszó egészen kék volt; midőn partra kiszálltak, ütérők már csak alig mozgott, 's több órába került, míg testök természeti melegségét visszakaphatta.

Reméletlen viszontlátás. M. D. nr, ki francia ország részéről az afrikai seregben őrnagyi tisztet viselt, 's jelenleg szabadságra jött haza Parisba, Algier bevétele alkalmával egy szülétlen, elhagyott gyermeket fogadott-fel, kit most magával hozott Parisba. A' Porte Saint Martin színházban beduin tánczosok mutogaták jeles tehetségeiket; már akár kíváncsiságból, akár azért, hogy amazoknak valódi afrikai eredetökről meggyőződjék, coulissa-billeteket váltott magának M. D. nr és nevendékének egyik előadás alkalmával. Midőn egyik felvonásköz alatt egyik előkelőbb beduin taggal beszédbe elegyedék, ész-

reuvé, hogy ez az ő nevendékét figyelmes szemmel kezdi mérgetni; a' Beduin néhány arab szót monda az ifjúnak, 's ez reá felett. Beszédbe elegyedének, mellyet csak hamar heves viszontagos ölekezések követtek. A' fiatal francia Beduin megmagyarázó azután, hogy az afrikai művészen atyjának testvéreére ismert, kitől Algier bevétele előtt erőszakkal elhurczoltatott.

EMLÉKMONDÁS.

Sziv. Ész.

Sziv 's ész — külön két kalauz	De többnyire ellenkezek:
Az embernek élében:	Ez jobbra, az balra megy;
Boldog, a' kit egy felé huz	'S akkor, mikor megegyeznek
Mind a' kettő mentében.	Az embernek már mindegy.

Gyakran a' mit az ész javal,
A' sziv kinnak, átoknak vall:
A' mit pedig ez szivel
Azt az — másként veszi-fel.

KISFALUDY SÁNDOR után S. Karolina.

A' szerelem villámerővel bir. Felébreszti a' szunnyadó kebelt, 's az érezni nem tudó szivet megtanítja érezni. Tört vet a' legdélcezegebb leánynak, 's mátkává teszi a' nyomorékot is. A' hűség és hűtlenség bélyegét hordozza. Ő azon ijász, ki a' szivpontot soha sem hibázza-el; tőle függ az embernek boldogsága és legnagyobb szerencsétlensége.

P. SZÖKEDENC SRŐL.

Tagrejtvény.

Három tag.

Elsőmmel készül majd mindenik épület; azzal
Csínositod lakodat, hogy ha befedte mocsok.
Másodikom leteszed, ha midőn vásárlasz akármit;
Szurhatok, és gyakran telkeid' elboritom.
Harmadikom nyugvó helyedül szolgálhat; azonban
Törvény és megye is, sőt sok egyéb lehetek.
Sokszor egészemnek hajlékát járja szakácsné;
Nélkülem ő ritkán készíti a' lakomat.

Előbbi rejtvény: 1) Vitéz. — 2) Szekér.

Figyelmeztetés. E' folyóirathól még csak egy két teljes számú példány megszerezhető ezen esztendei folyamathól elejétől kezdve. Kik megszerezni ohajtják, ne terheltessenek mennél előbb rendelést tenni irántok. — Fertály évi megrendelés is elfogadtatik.

Szerkezi Róthkrepf Gábor, halpiacz 86. szám.

Nyomt. Trattner-Károlyi, uri utsza 612.